

Kako do dobre vlade

Vodilni politiki se ta čas pri nas največ ukvarjajo s tem, kako oblikovati vlado, ki bo najbolje zadovoljevala njihova pričakovanja oziroma interese. Tudi volivci si želimo »dobro« vlado, to je tako, ki nam bo državo učinkovito vodila v korist večine, nas ne bo razdvajala in nam bo vračala zaupanje v splošne vrednote, ki prav po zaslugi politike na veljavi vse bolj izgubljajo. Vlado, kot jo potrebujemo, je težko sestaviti, saj imamo politično ureditev (volilni sistem, zakon o vladi,...), ki ne upošteva temeljnih načel, ki so pogoj za to, da je upravljanje države lahko učinkovito in demokratično. Predvsem so pomembna naslednja tri načela: a) vlado je potrebno dobro nadzirati, kar naj bo osrednja naloga parlamenta; b) vlada mora delovati etično, pošteno v korist večine; c) člani vlade - še predvsem njen predsednik - morajo imeti prepričljiva vodstvena znanja in izkušnje. Čeprav jih je veljavna ureditev prezrla, je našeta načela pri sestavi vlade že danes možno upoštevati in če bi bili pripravljeni to storiti, si lahko obetamo, da bo upravljanje države v prihodnje veliko učinkovitejše. O tem, kako to smelo napoved konkretno uresničiti, pa nekaj več v naslednjih vrsticah.

Najprej o koaliciji. Oblikovali naj bi veliko koalicijo, v kateri naj bi sodelovale vse parlamentarne stranke z izjemo one, katere vodstvo že leta nazaj prepričljivo deluje v nasprotju s splošnimi vrednotami (zavajanja javnosti s polresnicami, spodbujanje sovraštva, koruptivna ravnanja,...). Predsedoval naj bi ji vodja koaliicijske stranke, ki jo je podprlo največ volivcev, bi pa bilo priporočljivo, da to dolžnost opravlja največ eno leto, za tem naj pa naj bi predsedovanje izmenično opravljali ostali vodje koaliicijskih strank. Koalicija naj bi se dogovorila za ključne cilje, za katere se bo zavzemala. To ne bi smelo povzročati večjih težav, saj glede na to, kaj so pred volitvami volivcem obljubljale, vse stranke podpirajo temeljna načela socialno-tržnega gospodarstva. Programska stališča nekaterih so sicer nekoliko radikalno neoliberalno oziroma levo usmerjena, a jih bo v okviru koalicije možno omehčati; so namreč primerna za predvolilni čas, njihovo stvarno uresničevanje pa bi lahko prineslo več škode kot koristi.

Najbolj zahtevna začetna naloga velike koalicije je gotovo oblikovanje vlade. Vodje političnih strank naj bi v njej ne sodelovali, saj na bi Slovenija namesto politične dobila strokovno, to je tehnično vlado. Vsaj trije razlogi govorijo v prid te rešitve: a) v politični vladi imajo osrednje vodstvene pristojnosti vodje političnih strank, take vlade pa parlament ne more nadzirati, saj so koaliicijski poslanci ob našem volilnem sistemu preveč odvisni od članov vlade; b) vodje političnih strank praviloma nimajo zadostnih vodstvenih znanj in izkušenj, ki so potrebna za učinkovito vladno delo; c) v tehnični vladi naj bi ne sodelovale etično oporečne osebe in ker se jo tudi primerno nadzira, taka vlada učinkoviteje kot politična preprečuje neetična ravnanja (še predvsem korupcijo), ki sicer upravljanju države izjemno škodijo. Našteto govori v prid oceni, da tehnična vlada precej bolje kot politična podpira demokracijo, s tem pa tudi koristi večine volivcev.

Veljavna zakonodaja ne postavlja resnejših omejitev za oblikovanje tehnične vlade. Tudi njeno kadrovanje ne bi smelo predstavljati večjega problema, še predvsem spričo tega, da imamo v državi več potencialnih kandidatov, ki bi tako vlado lahko uspešno vodili. Govorimo torej o možni in uresničljivi rešitvi, ki v nemajhni meri odpravlja slabosti sicer običajne politične vlade in bi veliko pripomogla k boljšemu upravljanju države. Obeti, da bomo to možnost tudi udeležili, pa so žal skromni. Obravnavana rešitev bi namreč resno prizadela strankokracijo, to je sedanjo vladavino političnih strank, ki brez večjih omejitev skupne koristi družbe v nemajhni meri podreja interesom posameznih strank in njihov klientelnih navezav. Tem prednostim se politika seveda zlepa ne bo odrekla. Te njene načelne drže tudi nezaupnica, ki so jo izrekli volivci na zadnjih volitvah, ne bo omajala. Naj vsebino te aktualne nezaupnice ponazorim z naslednjim: od desetih slovenskih volilnih upravičencev sta dva podprla »zmagovalno« stranko SDS, trije so podprli ostale parlamentarne stranke, pet od njih desetih pa sporoča politiki, da ji ne zaupajo in si želijo drugačne demokracije.

Kakorkoli že, pravijo, da upanje umre zadnje. Drugače povedano: sedanji politična ureditev (volilni sistem, zakon o vladi,...) je preveč neučinkovita, da bi lahko še dolgo vzdržala. Potrebna je torej temeljite prenoje, velik del njenih slabosti pa bi lahko že sedaj omejili z oblikovanjem vlade, o kateri govori ta prispevek.